

10. Szőlő és bor

10.1. Piaci tendenciák

10.1.1. Kínálat

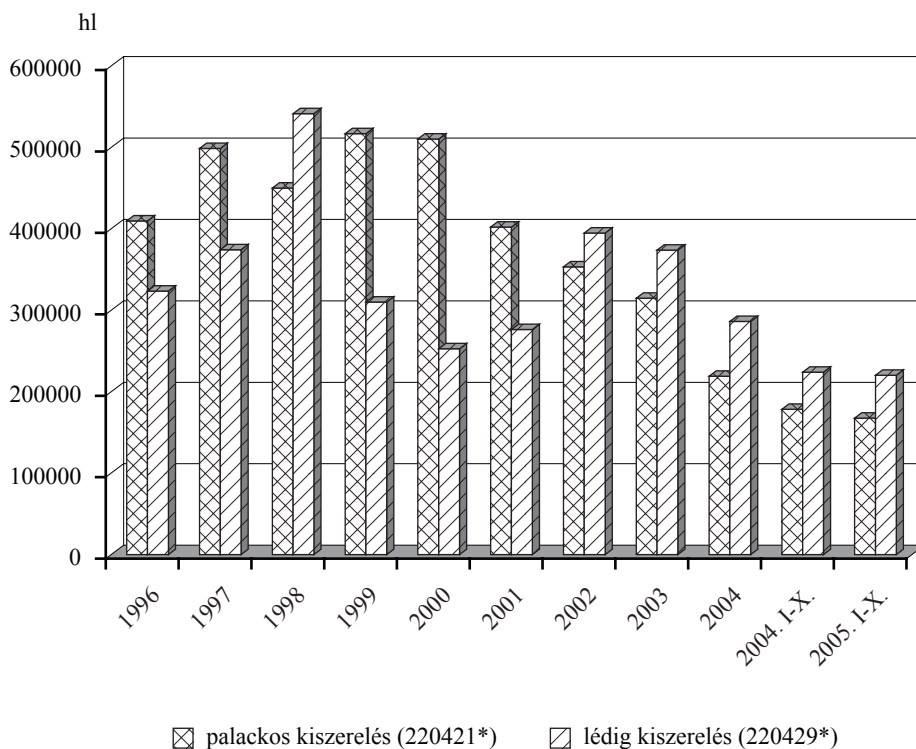
A **2005-ös év bortermelése 3 millió hektoliter körül alakult**, ami az elmúlt évhez képest csaknem 40%-os csökkenést jelent. A nyár végi, kora őszi csapadékos időjárás miatt a korai szőlőfajták minősége gyenge, termésmennyisége rendkívül alacsony volt. A későbbi fajtáknál a szeptember közepétől tartó száraz, meleg időjárás miatt jobb minőséget lehetett elérni. A termelés csökkenése és a gyenge-közepes minőség ellenére a szőlő termelői ára a tavalyi, igen alacsony árakhoz képest is csak kis mértékben, mintegy 10 százalékkal emelkedett. Akadt azonban borvidék, ahol a termelői ár a tavalyi évhez képest tovább csökkent (például a Balatonboglári Borvidék). (Az alacsony termelői árakat a borászatok a magas borkészletekkel indokolták.) A Hegyközségek Nemzeti Tanácsának (HNT) felmérése szerint az elkövetkező három évben a szőlőtermelők több mint 11 ezer hektáron, a jelenlegi terület 12,8%-án tervezik a szőlőültetvények kivágását. A termelők nyomásának engedve a HNT a 2005/2006-os borpiaci évben mintegy 5 ezer hektáron hirdeti meg az Európai Unió által finanszírozott kivágási támogatásokat. A kivágási szándék a Kunsági Borvidéken a legerősebb, itt majdnem 7100 hektárnyi területen tervezik a szőlőtermelés végleges feladását.

10.0.2. Bel- és külpiaci forgalom

2005-ben az **asztali- és tájborok** belföldi értékesítése mintegy 4%-kal növekedett az előző évhez képest (17. melléklet). Az összes borértékesítésen belül az asztali borok értékesítése visszaesett, míg a tájboroké erőteljesen növekedett. Ennek oka, hogy a nagyobb méretű alföldi borászatok februárban, az értékesítés növelése érdekében, több tízezer hektoliter asztali bort minősítettek át tájborrá. A vizsgált évben a **fehér borok** belföldi értékesítése növekedett (105,8%), a vörös és rozé boroké változatlan maradt (100,6%) az előző évhez képest. Megjegyezzük, hogy az összes fehér bor mennyiségén belül a tájborok aránya alig ér el néhány százalékot, míg a vörös borok több mint 50%-át ez a bor-kategória adja. 2005-ben a hazai piacon főleg a vörös tájbor volt keresett (az előző évhez képest csaknem 80%-kal többet adtak el), de említésre méltó a fehér tájbor forgalmának csaknem 50%-ot elérő növekedése is.

Magyarország **borexportjában** – mind a palackos, mind a lédig kiszerelés vonatkozásában – az **elmúlt években folyamatos csökkenés figyelhető meg** (35. ábra).

Magyarország borexportja kiszerelés szerinti bontásban

* vámtarifakód
Forrás: KSH

A KSH adatai szerint 2004-ben a palackos kiszerelésű borok exportja 30,4%-kal, a lédig kiszerelésű boroké pedig 23,4%-kal csökkent a 2003-as évhez képest. **A hazai borexport volumene 2005. I-X. hóban tovább csökkent, azonban a korábbinál kisebb mértékben.** A palackos kiszerelésű borok exportja 6,6%-kal, a lédigé 1,7%-kal volt kevesebb 2005. októberéig az elmúlt év azonos időszakához képest.

A export szerkezetében, 2005-ben jelentős változás figyelhető meg. A **palackos borok exportja** két és félszeresére bővült Csehország estében. Kis mértékben növekedett a Nagy-Britanniába és Oroszországba exportált palackos borok mennyisége is. Egyre inkább kiszorulóban vannak az elsősorban olcsóbb asztali-, táj- és minőségi magyar borok a német piacról. Kiugróan magas exportbővülés figyelhető meg Románia esetében, azonban a kivitel volumene még így sem éri el az összes kivitel 1%-át.

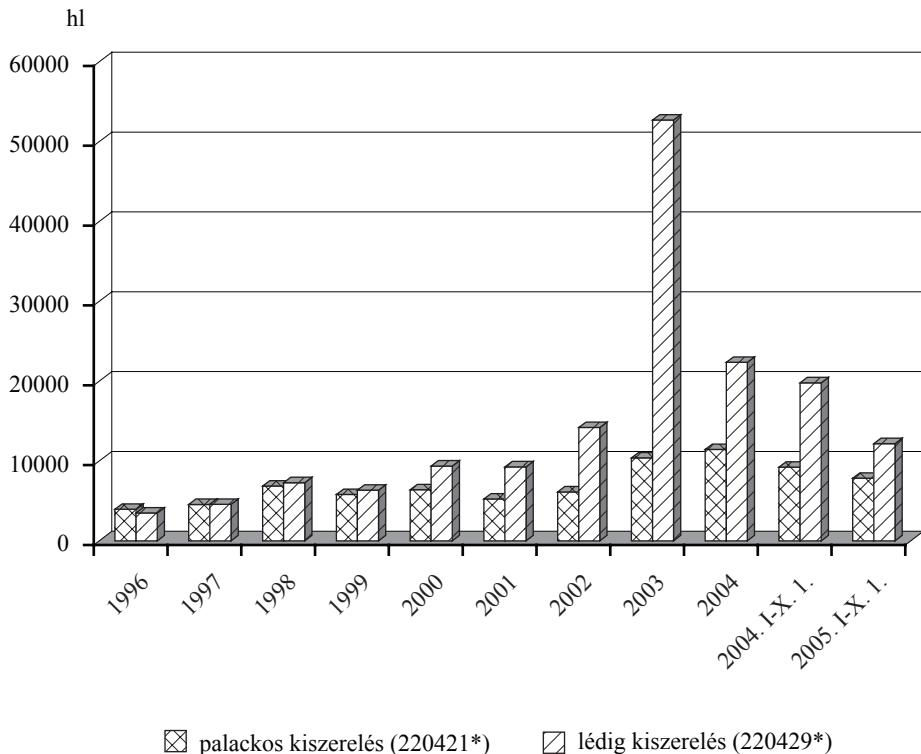
A **lédig borok kivitele** jelentősen nőtt Lengyelország és Svédország esetében is, ugyanakkor mindkét ország irányába jelentősen csökkent a palackos kiszerelésű kivitel. Csehországba a magyar lédig borok kivitele is jelentősen növekedett, így Csehország a hazai borkivitel szempontjából (palackos és lédig) Magyarország legjelentősebb exportpiacává vált 2005. I-X. hónapban. Németország felé azonban a hazai kivitel nemcsak palackos-, hanem lédig kiszerelésben is csökkent. A lédig kiszerelésű borok értékesítése Szlovákia irányába is számottevően csökkent.

A borágazat tekintetében a hazai borexport csökkenésének megállítása és a belföldi piac megőrzése a legfontosabb célkitűzés. A szakmai szervezetek a magyar borok népszerűsítésének céljából 2005 tavaszán létrehozták a Magyar Bormarketing Kht-t, amelynek finanszírozásához a korábbi 8%-os jövedéki adó összegének (évente több mint 2 milliárd forint) 60%-át használják fel 2006. január elsejétől, a fennmaradó 40%-a pedig az Országos Borminősítő Intézet (OBI) kétes eredetű borok felszámolása érdekében végzett tevékenységét erősíti.

Magyarország 2003. évi **borimportja** – az elmúlt évtizedet tekintve – többszörösen meghaladta az előző évek átlagát (főként olcsó pezsgő alapanyag érkezett Ausztriából). A 2004-es behozatal még mindig kétszerese a szokásosnak, ugyanakkor 2005. I-X. hónap importja már jelentősen csökkent az előző év ugyanazon időszakához képest. Összességében a borbehozatal a korábbi előrejelzésekhez képest egyelőre kisebb mértékben nőtt (36. ábra).

36. ábra

Magyarország borimportja kiserelés szerinti bontásban

* vámtarifakód

Forrás: KSH

2004-ben a **palackos borok** importja 10,2%-kal haladta meg a 2003-as behozatal mennyiségét, a **lédigé** pedig kevesebb, mint a felére esett vissza. Ugyanebben a sorrendben a két kiserelésű bor importja 2005. I-X. hónapban 15,0 és 38,5%-kal csökkent. A legjelentősebb importpiacok vonatkozásában – az exportpiacokhoz hasonlóan – kis mértékű átrendeződés figyelhető meg 2005. I-X. hónapban.

A 11 legjelentősebb Magyarországra bort szállító ország közül csupán három (Franciaország, Görögország, Dél-Afrika) csökkentette a magyarországi beszállítások mennyiségét, a többiek növelték boraik forgalmazását a magyar piacon. A három legjelentősebb borimportőr továbbra is Olaszország, Spanyolország és Németország. Jelentősen bővült a behozott mennyiség az „új világ” országaiból (Chile, Argentína, Ausztrália, USA), azonban az utóbbi beszállítások mennyisége még így is csak az összes import volumenének 12,4%-át teszi ki. Az elkövetkező években azonban ezen országok meghatározó szerephez juthatnak a magyar borpiacon.

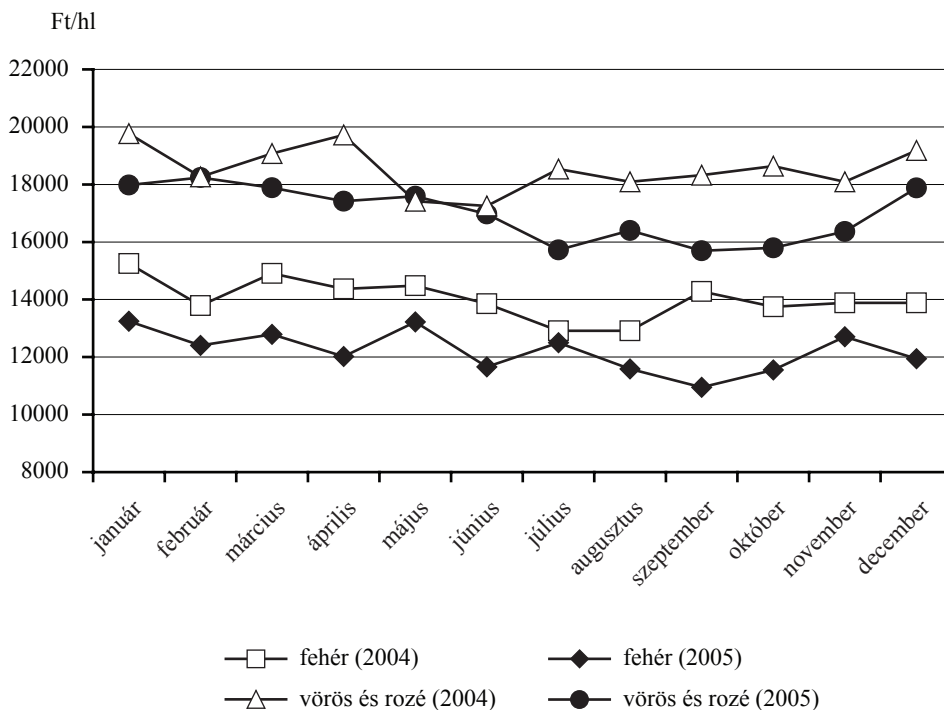
A **lédig borok** importja 2005. I-X. hónapban csupán Olaszországból volt jelentős, ám az előző évhez viszonyítva ebben a relációban is csökkenés figyelhető meg.

10.2. A piaci árak tendenciája

A **fehér asztali- és tájborok átlagára** fokozatosan csökkent 2005. I-IX. hónapban, a 2004-es év magas bortermelése és a magas készlet szint hatására. A 2005-ös év alacsony szőlőtermése következtében 2005 októberében ez a trend megfordult, s novemberre az értékesített **fehér asztali- és tájborok átlagára** megközelítette az év eleji értéket, amely azonban még mintegy 8,5%-kal elmarad a 2004-es év azonos időszakához képest. Az év végi emelkedő tendencia ellenére a 2005. évi asztali és tájbor átlagár több mint 10%-kal alacsonyabb az előző évinél (17. melléklet).

37. ábra

Belföldön termelt asztali- és tájborok feldolgozó értékesítési ára

Forrás: AKI, PÁIR

A fenti átlagárak nem tartalmazzák a csomagolóanyagok árát, a szállítás költségét, az ÁFA-t és a jövedéki adót

A fehér szőlőfajták szüretét az augusztus végén, szeptember elején tapasztalt csapadékos időjárás hátráltatta, így egyes borászatok elképzelhetőnek tartják, hogy a fehér asztali és tájborok piacán 2006. tavaszára borhiány léphet fel, ami az átlagárak emelkedéséhez, illetve a fehér asztali borok importjának növekedéséhez vezethet.

A **vörös és rozé asztali- és tájborok** értékesítési átlagára – a **fehér asztali- és tájborokéhoz** hasonlóan – az év első 10 hónapjában drasztikusan, 12,1%-kal csökkent. 2005 novemberére ez a trend megfordult, sazátlagárnövekedni kezdett, azonban a decemberi jelentős, 9,3%-os növekedés a szezonális hatásnak tudható be. Az év első 10 hónapjában **az árak tartós csökkenése a piac telítődése miatt alakult ki**. Magyarországon sok borászat az elmúlt években a vörösborok készítését helyezte előtérbe a fehér borokhoz képest magasabb értékesítési ára miatt. A vörösbor készítésére alkalmas szőlőfajták telepítése, valamint a vörösbor-termelés növekedése meghaladta a kereslet emelkedését, így ez mind a szőlőárak, mind a borok árának csökkenéséhez vezetett. A **vörös és rozé asztali borok** átlagárának csökkenéséhez hozzájárult a hazainál olcsóbb, olasz asztali vörösborok importjának növekedése is.

